

NOVÝ PRAMEN K ČESKÝM KOMUNITÁM V ZAHRANIČÍ

Andrš, Bohuslav: *Česká Alexandrovka. Vzpomínky na život české vystěhovalecké komunity na Rusi*. 1. Vyd. Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2009. 264 s. ISNB 978-80-7050-564-9.

Dějiny historické vědy jsou mimo jiné také i historií toho, jak se rozšiřoval okruh pramenů, které se pro rekonstrukci dějinných události používaly. Jedním z těch méně konvenčních, avšak v poslední době hojně využívaných, jsou vzpomínky zcela obyčejných lidí, tedy nikoliv tvůrců dějin, často zachycených jen jako vyprávění předávané v rodině. Právě z tohoto typu pramenu vychází kniha Bohuslava Andrše věnovaná jedné české vesnici na Ukrajině.

Knihou je příběhem vesnice Česká Alexandrovka, kterou založili po různých peripetiích osudu a hledání vhodného místa k usídlení čeští evangeličtí exulanti na přelomu 19. a 20. století v Oděské oblasti. V této vesnici se v roce 1926 narodil autor recenzované knihy jako desáté z dvanácti dětí. Na Ukrajině však příliš dlouho nepobyl. V osmnácti

letech byl mobilizován do Rudé armády a opustil Českou Alexandrovku. S československou zahraniční armádou, do níž byl převelen, se dostal do Československa, kde po druhé světové válce zůstal natrvalo. Andršovo vyprávění o osudech malé české vsi na Ukrajině zahrnuje především období od jejího založení až po události druhé světové války, tedy první polovinu 20. století. Poválečné události zachycuje jen zkratkovitě. Vzhledem k faktu, že většinu popisovaného období nebyl autor na světě nebo byl malým dítětem, využívá k zachycení událostí v České Alexandrovce kromě vlastních vzpomínek i vzpomínky a svědectví ostatních členů rodiny (rodičů a prarodičů) a alexandrovských pamětníků a pramenů epistolární formy. Jedná se tedy o prameny nepublikované a veřejně nedostupné. To je

jejich slabé, ale zároveň i silné místo. Slabina spočívá v tom, že nejsou přístupné profesionálním historikům, nelze ověřit informace, které z nich autor čerpá a při zpracování pramenu se autor řídil přirozenou intuicí a nikoliv zásadami historikovy práce. Silná stránka pramenné báze, pro kterou je třeba knihu vysoce cenit, představuje zachycení materiálu, který by jinak zcela určitě zmizel v propadlišti dějin. Osobní vzpomínky by se ztratily se smrtí vzpomínajících; písemná pozůstalost obyčejných lidí, kteří se nijak nezapsali do dějin, většinou po nějakou dobu z pietních důvodů uchovávají pozůstalí, avšak s postupem času se

i tyto nenávratně ztrácejí. Předkládaná kniha jim dává druhý život.

Adršovi se podařilo uchopit látku vpravdě citlivým a obdivuhodně intuitivním způsobem. Čtenáři se dostává do rukou poutavé vyprávění zachycující události makrodějin tak, jak se odrazily v mikroprostoru malé vesnice. Bezejmenná historie se zde mění v příběhy a osudy skutečných jednotlivců. Osobní charakter knihy doplňuje fotografická příloha vizualizující mozaiku vzpomínek. Svého čtenáři si kniha určitě najde a své místo bude mít i v knihovně historika zabývajícího se dějinami český exulantů.

Josef Šaur